

Nr 37

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående lotteriförordningen, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna nr 160 i första kammaren av herr *Jacobson, Gösta*, och herr *Gorthon* samt nr 249 i andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* angående en mera restriktiv tillståndsgivning för vissa lotterier, samt

2) de likalydande motionerna nr 371 i första kammaren av herrar *Sveiningsson* och *Schött* samt nr 425 i andra kammaren av herrar *Edlund* och *Hedin* om en allmän översyn av lotteriförordningen.

I motionerna I: 160 och II: 249 anhålles, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till ledning för tillståndsmyndigheterna utfärda ändrade tillämpningsbestämmelser till lotteriförordningen med anvisning om en restriktivare tillståndsgivning än den som f. n. på sina håll förekommer».

I motionerna I: 371 och II: 425 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allmän översyn av lotteriförordningen, varvid jämväl frågan om roulettspellet torde prövas.

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 160 och I: 371.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Malmöhus län. Yttrande har därjämte på utskottets begäran avgivits av Föreningen Sveriges landsfiskaler. Överståthållarämbetet har i sin tur infordrat yttrande från poliskammaren i Stockholm. Länsstyrelsen i Malmöhus län har infordrat yttranden från poliskammaren i Malmö och Föreningen Malmöhus läns landsfiskaler.

Gällande bestämmelser

Rätten att anordna lotteri regleras i *lotteriförordningen den 19 maj 1939*. Enligt 1 § förordningen får lotteri om penningar eller penningars värde icke
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 9 saml. 2 avd. Nr 37*

utan tillstånd av Kungl. Maj:t anordnas för allmänheten i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i förordningen.

Såsom lotteri anses enligt paragrafen varje företag, i vilket efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av varje deltagare. Marknads- och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor, vilka är förenade med vinstmöjligheter som nu sagts, skall betraktas såsom lotterier oavsett företagens beskaffenhet i övrigt. Däremot skall såsom lotteri icke bedömas äventyrligt spel, vars anordnande är belagt med straff enligt 11 kap. 12 § *strafflagen*. Jämlikt domar av högsta domstolen den 26 juli 1958 är roulettspel, bedrivet i den för sådant spel gängse formen med kombinerade insatser, att betrakta som äventyrligt spel.

Enligt 2 § och 3 § a) lotteriförordningen kan lotteri i vissa fall få anordnas efter a n m å l a n hos polismyndighet. Med sådan förstås för stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten, d. v. s. landsfiskalen. Enligt 2 §, som närmast har avseende å smärre lotterier av typen tivolinöjen, gäller såsom förutsättning att lotteriet anordnas i samband med offentlig nöjeställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål, att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område, att vinsterna uteslutande utgöres av varor eller av anvisningar, gällande såsom betalningsmedel allenast inom nämnda område, att värdet å högsta vinsten icke överstiger 10 kronor eller, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, 15 kronor, att vinstfördelningen äger rum i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet, samt att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 50 öre eller, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, 1 krona.

Enligt 3 § a) må lotteri, i vilket insatser och vinster är till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, oaktat de i 2 § angivna förutsättningarna icke är för handen, anordnas efter anmälan hos polismyndighet under förutsättning att lotteriet anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål, att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område, att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöres av penningar eller värdepapper, att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning äger rum i samband varmed lotteriet är anordnat, samt att anmälan icke avsett anordnande vid samma tillställning av lotterier med insatser till högre sammanlagt belopp än 3 000 kronor.

I 3 § b) och c) öppnas möjligheter att efter t i l l s t å n d anordna lotteri, i vilket insatser och vinster är till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan. Sålunda gäller enligt b) för annan ort än Stockholms stad att polismyndigheten kan ge tillstånd till lotteri, under förutsättning att lotteriet an-

ordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran, att lotteriet bedrivs allenast inom polismyndighetens förvaltningsområde, att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöres av penningar eller värdepapper, samt att insatserna icke uppgår till högre sammanlagt belopp än 5 000 kronor. Enligt c) kan länsstyrelse meddela lotteritillstånd under förutsättning att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran, att lotteriet bedrivs allenast inom länet, att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöres av penningar eller värdepapper, samt att insatserna, stämpelavgift däri ej inbegripen, icke uppgår till högre sammanlagt belopp än 50 000 kronor.

Enligt 4 § äger tillståndsmyndigheten vid meddelande av tillstånd föreskriva de närmare villkor samt meddela de kontroll- och ordningsföreskrifter, vartill omständigheterna kan ge anledning. Likaledes äger polismyndigheten i fråga om anmälningslotterier föreskriva erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter. Vid meddelandet av sådana föreskrifter skall tillses att lotteriet icke mer än nödigt betungas.

Kungl. Maj:t har den 27 juli 1956 utfärdat vissa *lotteribestämmelser*, vilka i den mån så särskilt föreskrives i vederbörande tillståndsresolution skall gälla som villkor för varu- och tombolalotterier. Bestämmelserna har avseende endast å lotterier beviljade av Kungl. Maj:t men tjänar till viss ledning jämväl för andra tillståndsmyndigheter. Bestämmelserna innehåller först vissa gemensamma villkor för varu- och tombolalotterier och därefter särskilda villkor för varulotterier och särskilda villkor för tombolalotterier. De förstnämnda rör bl. a. lotteriets förvaltning, beskaffenhet och värdet av vinsterna samt redovisning för användning av lotteriets behållning. Beträffande varulotterier föreskrives, att varje lottsedel skall innehålla tryckt uppgift om bl. a. dag för dragningen och dag då dragningslista beräknas utkomma samt att förteckning över vinsterna med uppgift om deras beskaffenhet och värde skall tillhandahållas vid lottförsäljningen. Beträffande tombolalotterier föreskrives, att lotterna skall försälgas antingen direkt från tombolahjul eller ock efter rekvisition från lotteriets expedition med posten, varvid lotterna under viss kontroll skall uttagas ur tombolahjulet. Vidare föreskrives, att varje lottsedel skall innehålla uppgift om lottens egenskap av vinst eller nitlott samt att lottsedlarna skall vara hoprullade med texten inåt och förseglade på lämpligt sätt. Därjämte stadgas, att så snart lämpligen kan ske och senast vid lottförsäljningens slut fullständig, i nummerföljd uppsatt förteckning över de å vinstlotterna utfallande vinsterna skall upprättas och tillhandahållas allmänheten.

Det må i detta sammanhang jämväl nämnas, att de tillståndsgivande myndigheterna i stor utsträckning meddelar tillstånd till lotterier å *blan-*
1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 9 saml. 2 avd. Nr 37*

ketter av visst standardutseende, innehållande ett icke obetydligt antal villkor samt ordnings- och kontrollföreskrifter. Därigenom gynnas enhetligheten på detta område i icke ringa mån.

Historik

Vid 1958 års B-riksdag behandlades motioner, i vilka det hemställdes om sådan ändring i lotteriförordningen, att roulettspel på restaurang blev förbjudet.

Andra lagutskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr B 14, att roulettspel, där spelarna tilläts satsa på flera olika insatsmöjligheter, vilka alla täckte en och samma utgång, s. k. kombinerade insatser, i enlighet med av högsta domstolen meddelad dom icke lagligen kunde äga rum. Beträffande de mera begränsade former av roulettspel, som fick äga rum med endast en insats per spelomgång av varje spelare, fann utskottet med hänsyn till den korta tid de dittills bedrivits, att tillräckligt underlag saknades för ett övervägande av förbud mot sådana former av spel på restaurang. Utskottet erinrade emellertid om att myndigheterna hade möjlighet att jämlikt föreskrift i rusdrycksförsäljningsförordningen m. fl. författningar förbjuda att på restaurang tillhandahålles spel, för vars begagnande avgift skall erläggas.

Motionerna

Motionerna I: 160 och II: 249

Motionärerna gör gällande att tillståndsgivningen beträffande lotterier icke sker med tillräcklig enhetlighet. På vissa orter beviljas tillstånd i stor utsträckning, medan det å andra orter tillämpas en relativt restriktiv tillståndsgivning. Vidare uppger de, att särskilda affärsmän specialiserat sig på försäljning av lotterier och därvid åtager sig alla praktiska arrangemang i samband med lotteriets anordnande. De lär också enligt motionärerna ackvirera bland ideella föreningar för att få dessa att ställa sig bakom lotterier. Verksamheten har tagit sådan omfattning å vissa orter, att den vållat icke ringa avbräck för den bofasta detaljhandeln inom livsmedelsbranschen. Vinsterna i lotterierna utgöres nämligen merendels av kaffe, konserver och andra livsmedel. Hänsynen till den lokala detaljhandeln utgör enligt motionärerna anledning till en restriktivare tillståndsgivning än den, som på sina håll för närvarande förekommer.

Motionerna I: 371 och II: 425.

I dessa motioner göres gällande, att lotteriverksamheten tagit en omfattning, som knappast föresvävat lagstiftarna. Mot bakgrund härav anser

motionärerna en allmän översyn av förordningen påkallad. I dessa motioner erinras också om att vissa firmor specialiserat sig på att för ideella organisationers räkning anordna lotteri. Motionärerna uppger, att det lär förekomma att sådana firmor erbjuder en ideell organisation ett visst belopp för rätten att sälja lotter under vederbörande organisations namn. Motionärerna ifrågasätter, huruvida ett förfarande med ett så påtagligt inslag av enskilt vinstintresse kan anses vara i överensstämmelse med lotteriförordningens anda. Motionärerna erinrar också om att enhetliga tillämpningsföreskrifter saknas, vilket medfört starkt växlande praxis i olika delar av landet. Slutligen anser motionärerna det ofrånkomligt att i samband med en översyn av lotteriverksamheten jämväl frågan om roulettspellet tages upp till prövning. Spörsmålet huruvida roulettspel, som icke är av den art som är att betrakta som äventyrligt spel, är tillåtet eller ej, är nämligen ännu icke klarlagt.

Remissyttrandena

Överståthållarämbetet och Föreningen Sveriges landsfiskaler avstyrker motionerna, medan länsstyrelsen i Malmöhus län tillstyrker desamma.

Överståthållarämbetet anför bland annat:

Tillstånd till utomhusförsäljning av lotter — den lotteriform, som närmast synes åsyftad i motionerna — har av överståthållarämbetet lämnats i mycket begränsad omfattning. Sedan 1941 gäller sålunda som regel att lottförsäljning i lotterier, till vilka överståthållarämbetet lämnat tillstånd, icke får äga rum å gata, torg eller dylik allmän plats, och motsvarande gäller lottförsäljning från fasta försäljningsställen i öppna entréer till varuhus, öppna entréhallar eller liknande försäljningsställen. Dessa grunder ha sedermera blivit jämkade i så måtto att utomhusförsäljning kan medgivas för tid, då någon dylik försäljning ej pågår inom staden i något av Kungl. Maj:t beviljat tombolalotteri, d. v. s. i regel månaderna december — februari. Tillstånd lämnas därvid endast för lottförsäljning inom förortsstadsdelarna och allenast till sökande, som inom vederbörande område bedriver den verksamhet, till vars understödjande lotteriet anordnas. Tillstånd lämnas icke åt två eller flera sökande till samtidig försäljning inom samma stadsdelsområde. Denna sålunda både tidsmässigt och lokalt begränsade lotteriverksamhet — antalet lotterier har under de nu förflutna vintermånaderna uppgått till 86 — har överståthållarämbetet veterligen icke medfört några olägenheter vare sig för detaljhandlare eller andra. — — —

I motionerna har, som förut anmärkts, även berörts frågan om vissa affärsmäns specialisering på att anordna lotterier för organisationers räkning mot redovisning av visst avtalat netto. Sådana arrangemang, där den egentliga anordnaren av lotteriet är en annan än den uppgivna, lära icke vara förenliga med lotteriförordningen och medgivas följaktligen icke av överståthållarämbetet vid tillståndsgivningen. Överståthållarämbetet har ock i samband med kontrollen över lotterier sökt förhindra dylik bulvanverksamhet. Såvitt överståthållarämbetet har sig bekant har sådan förekommit och lett till åtal. Det må emellertid påpekas att hinder icke lär kunna resas

mot att de av lotteriverksamhet ofta oerfarna tillståndshavarna anlita hjälp av utomstående med praktiska detaljer avseende anskaffning av lottsedlar, vinster, försäljningskiosker och dylikt, blott det tillses att tillståndshavaren själv med egna arbetsinsatser driver lotteriet och disponerar hela behållningen samt att ersättning för av utomstående lämnat biträde icke erlägges med belopp, som utgör ett obehörigt gynnande av privata intressen. Tillsynen häröver ankommer närmast på den förordnade lotterikontrollanten.

Under hänvisning till det anförda förmenar ämbetet, att såvitt gäller Stockholm, behov icke kan anses föreligga av åtgärder för en mera restriktiv tillståndsgivning beträffande lotterier. Inte heller finns det enligt ämbetets mening anledning till en allmän översyn av lotteriförordningen.

Spörsmålet om roulettspel sakar enligt ämbetet aktualitet för Stockholms vidkommande. Enligt *poliskammarens i Stockholm* yttrande föreskrives nämligen vid meddelande av tillstånd till utskänkning av rusdrycker och öl som villkor förbud mot uppställande av spelautomater eller tillhandahållande av spel inom utskänkingslokalen eller därmed i inre förbindelse stående utrymmen. Likande villkor föreskrives i tillstånd till anordnande av dans-tillställningar.

Länsstyrelsen i Malmöhus län hänvisar till yttranden av *poliskammaren i Malmö*. Denna anför bland annat:

Enligt *poliskammarens* mening är det naturligt, att lotteriförordningens allmänt hållna ordalag (»välgörande, kulturellt och allmännyttigt» syfte) ger till resultat brist på enhetlighet i fråga om tolkning och tillämpning. Detta måste bli fallet speciellt med tanke på det stora antalet tillståndsprövande myndigheter. Att det föreligger ett behov av relativt ingående tillämpningsanvisningar torde av berörda skäl vara klart.

Poliskammaren ansluter sig till motionärernas uppfattning, att eventuella tillämpningsföreskrifter böra hållas i restriktiv anda. För närvarande förekommer bland lotterisökandena ett betydande inslag av sammanslutningar, vilka väl kunna sägas stödja sin ansökan på förordningens ordalag, men vilkas karaktär och verksamhetsformer knappast kunna anses vara sådana, att lagstiftaren kan förmodas ha haft även dem i åtanke vid avfattandet av bestämmelserna. I praktiken erbjuder tolkningen av begreppen »välgörande» och »kulturellt» syfte mindre ovisshet än vad fallet är med kravet på att ändamålet skall vara »allmännyttigt». Utan närmare direktiv i fråga om tolkandet av sistnämnda villkor ligger det enligt *poliskammarens* mening närmast till hands att ge detsamma en bokstavlig och ganska vid tillämpning. Åtskilliga lotterisökande sammanslutningar äro av mer eller mindre sälls-kaps- och fritidsbetonad karaktär — — —. Åtskilliga sammanslutningar av denna kategori äro ganska exklusiva både i fråga om verksamhet och medlemsomslutning. Det kan enligt *poliskammarens* mening ifrågasättas, huruvida icke anbefallandet av en mera restriktiv inställning hos de tillståndsgivande myndigheterna i första hand bör sikta på att utesluta sökande av denna art från lotterimöjlighet.

Motionärerna påtala det förhållandet, att anordnandet och skötandet av lotterier i omfattande utsträckning utnyttjas som en möjlighet för utomstående att yrkesmässigt bereda sig förtjänst i dessa sammanhang. *Poliskammaren* har åtskilliga — delvis dåliga — erfarenheter av denna företeelse.

Den är ur skilda synpunkter mindre lätt att åtkomma åtminstone i fall, då lotteriets redovisade behållning är av den storlek, att någon berättigad kritik ur den synpunkten icke synes möjlig. Poliskammaren finner det angeläget, att eventuella tillämpningsföreskrifter beakta möjligheten att motverka den påtalade utvecklingen. Ett betydande antal lotterier torde numera tillkomma i första hand just på grund av lättheten att överlämna de praktiska bestyren med desamma åt yrkesmässigt verksamma lottförsäljare.

Det synes oklart, huruvida motionärerna mena, att möjlighet finns för tillståndsmyndigheterna att avslå ansökningar av det skälet, att alltför många lotterier förekomma. Poliskammaren vill betona, att lotteriförordningen icke ger stöd för en tillståndsprovning efter en dylik linje. Poliskammaren vill även framhålla, att åtskilliga leverantörer av varor till med den reguljära handeln konkurrerande lotterier äro att återfinna bland just denna handels egna utövere i detalj- och grosshandelsform.

— — —

(Roulettspelets) rättsliga status har som bekant prövats och lösts i rättegång. Ur denna synpunkt torde denna spelform därför icke påkalla speciell reglering i form av särskilda lagbestämmelser. Den tillåtna spelformen torde endast ha namnet gemensamt med roulettspel i egentlig mening och får anses till sin karaktär jämförbar med vissa typer av vanligen förekommande tivolispel och som sådan möjlig att inpassa under gällande bestämmelser i lotteriförordningen. — Stora svårigheter föreligga att övervaka efterlevnaden av för spelet gällande lagliga föreskrifter, och dessa överträdas utan tvivel i mycket stor omfattning. Mest rationellt vore därför enligt poliskammarens uppfattning antingen att tillåta roulettspel i egentlig mening på restauranger — med vissa bestämmelser i syfte att hindra alltför äventyrligt spel — eller förbjuda även den spelform, som för närvarande anses laglig.

Poliskammaren får — — — som sin uppfattning förklara, att den anser behov av en i vissa avseenden annan ordning i förhållande till vad nu allmänt förekommer i fråga om lotterier föreligga. Om detta resultat vinnes genom utfärdandet av tillämpningsföreskrifter till nu gällande bestämmelser eller genom dessas ersättande av delvis ändrade sådana, anser poliskammaren vara en fråga utan avgörande betydelse.

Länsstyrelsen anför, att dess egna erfarenheter och vad poliskammaren anfört bestyrker motionärernas uppfattning att nuvarande reglering av tillståndsgivningen beträffande lotterier är behäftad med vissa brister och icke erbjuder en enhetlig och tillräckligt restriktiv tillståndsgivning. Med hänsyn därtill tillstyrker länsstyrelsen att erforderliga åtgärder snarast vidtages i någon av de av motionärerna föreslagna riktningarna.

Föreningen Sveriges landsfiskaler anför:

Tillståndsgivningen för lotterier enligt lotteriförordningen är ej avhängig av behovsprövning i egentlig mening, och en sådan provning kan ej heller lämpligen åläggas tillståndsmyndigheten. Denna meddelar emellertid kontroll- och ordningsföreskrifter samt föreskriver närmare villkor för lotterierna. Om det finns anledning antaga, att dessa föreskrifter icke kommer att iakttagas, meddelas icke tillstånd. Landsfiskalerna begagnar vid meddelande av tillstånd eller föreskrifter i anledning av anmälan blanketter, som

utarbetats av föreningens styrelse. — — — Enhetligheten vid tillståndsgivningen torde i varje fall vad beträffar landsfiskalerna vara ganska stor. Av föreskrifterna för lotterikontrollant framgår, att denne skall till tillståndsmyndigheten avgiva skriftlig berättelse bl. a. angående antalet osålda lotter. Tillståndsmyndigheten kan och bör om antalet osålda lotter är stort genom restriktivare tillståndsgivning tillse, att marknaden icke blir övermåttad. Vad angår lottförsäljningsplatser torde dessa i allmänhet upplåtas av kommunerna. Lotteritillstånd löper ofta under ganska lång tid. Det är därför omöjligt för tillståndsmyndigheten att förutse, om försäljning av lotter kommer att ske samtidigt för flera lotterier. Lottförsäljningen är för övrigt i allmänhet inte begränsad till viss plats utan medgives ofta inom ett helt landsfiskalsdistrikt.

I motionerna påtalas, att särskilda affärsmän specialiserat sig på försäljning av lotter och varor samt vissa praktiska arrangemang i anslutning till lotteriföretag. Denna uppgift vitsordas. Så länge affärsverksamheten inskränker sig härtill finnes icke något att erinra däremot. Ju vanligare lotterierna blivit, desto fler har affärsföretagen i branschen blivit. Det är för styrelsen känt, att man sträcker sig allt längre i fråga om service för lotteriarrangörerna. Vissa affärsföretag försöker få övertaga hela lotterier mot en viss procent av behållningen. Då sådana förhållanden uppmärksammas, har framställning om tillstånd avslagits, eftersom behållningen då icke går till avsett ändamål. Då förhållandet uppdagats först efteråt, har åtal följt mot överträdelse av lotteriförordningen. Det synes styrelsen angeläget att stävja denna utveckling, och styrelsen har därför för avsikt att tillråda föreningens medlemmar, att i de fall, då ansökan om lotteritillstånd inkommer från någon, som icke är känd för tillståndsmyndigheten, sökanden skall uppgiva och styrka i vilken egenskap han företräder sammanslutningen. Samma krav bör ställas även beträffande lotteriföreståndare. En del firmor tillhandahåller en upporganiserad försäljningsorganisation för rätten att få sälja varor, lotter m. m. Även ett sådant arrangemang är olämpligt. Försäljningen av lotter skall omhänderhavas av lotteriföreståndaren eller tillståndshavaren i fråga om tombolalotterier, och styrelsen kommer att uppmana för- eningsmedlemmarna att intaga föreskrift härom i tillstånden. Förfogar inte vederbörande sammanslutning över lämplig försäljningsorganisation, bör tillstånd till sådant lotteri ej medgivas. Beträffande andra lotterier — lottsedlar på vilka dragning förrättas efter försäljningen — behöver icke samma restriktivitet iakttagas, eftersom sådan försäljning lämpligen kan baseras på provisionsbasis, och kontrollen av att obehörigt inflytande ej förekommer är avsevärt lättare.

Att vid tillståndsgivning taga hänsyn till den lokala detaljhandeln torde icke låta sig göra. Allmänhetens vilja att stödja sammanslutningar av olika slag kan icke göras beroende av om konkurrens uppkommer för detaljhandeln. Härigenom skulle dessutom den enhetlighet i tillståndsgivningen, som nu förefinnes, äventyras.

Beträffande frågan om roulettspellet anför föreningen, att det icke torde vara möjligt att i lagtext intaga så utförliga detaljbestämmelser, som vore erforderligt för att reglera olika former av sådant spel. Detta måste i stället bli en lagtolkningsfråga.

Med återopande av vad föreningen sålunda anfört avstyrker den samtliga motioner.

Utskottet.

Förevarande motioner syftar i huvudsak till en enhetligare och restriktivare tillståndsgivning beträffande lotterier.

I motionerna I: 160 och II: 249 hemställes sålunda om tillämpningsbestämmelser till lotteriförordningen i syfte att uppnå en restriktivare tillståndsgivning. Motivet för yrkandet är företrädesvis att lotteriverksamheten på vissa orter tagit sådan omfattning att den vållar ett icke ringa avbräck för den bofasta detaljhandeln inom livsmedelsbranschen.

I motionerna I: 371 och II: 425 göres gällande, att lotteriverksamheten tagit en omfattning, som knappast föresvävat lagstiftarna. Med hänsyn därtill hemställer motionärerna om en allmän översyn av lotteriförordningen. Vid en sådan bör enligt motionärerna även frågan om roulettspelet tagas upp till prövning.

Överståthållarämbetet och Föreningen Sveriges landsfiskaler har i avgivna remissyttranden avstyrkt motionerna, medan länsstyrelsen i Malmöhus län tillstyrkt desamma.

Såsom motionärerna framhåller har lotteriverksamheten under senare år tagit en starkt ökad omfattning. Anledningarna härtill kan vara många — en viss liberalisering av lagstiftningen, större köpkraft hos allmänheten och framför allt det förhållandet att de ideella föreningarna och sammanlutningarna i ökad utsträckning insett, att anordnande av lotteri är en lämplig väg för dem att finansiera sin verksamhet. Däremot torde det icke kunna påvisas, att tillståndsmydigheterna börjat tillämpa en generösare praxis vid prövning av tillståndsansökningarna.

Huruvida den ökade omfattningen av sådana lotterier, i vilka vinsterna utgöres av livsmedel, menligt inverkat på omsättningen i livsmedelsbutikerna är svårbedömbart. Utskottet vill dock i detta sammanhang erinra om att lotterierna icke sällan förvärvar sina varor hos detaljhandeln och därigenom tillför denna viss vinst.

Fråga uppkommer då om man av andra skäl bör eftersträva en restriktivare tillståndsgivning beträffande lotterier. I motionerna har därvid pekats på det alltmer vanliga förhållandet att helt utomstående personer yrkesmässigt bereder sig vinning genom att anordna och självständigt sköta lotterier för tillståndshavarnas räkning. Så länge sådan verksamhet begränsas till hjälp åt tillståndshavarna med vissa praktiska detaljer och ersättningen därför icke överstiger skäligt belopp, anser utskottet anledning saknas för ingripande. Skulle verksamheten däremot gå längre och såsom motionärerna påstått ersättas med viss andel i lotteriets behållning eller på liknande sätt, skall den såsom stridande mot lotteriförordningens syfte icke tillåtas. Ett sådant förfarande innebär nämligen att behållningen i lotteriet icke helt tillfaller det ändamål, för vilket detsamma anordnas, utan jämväl tillgodoser ett enskilt vinstintresse. För att komma till rätta

härmed torde det emellertid icke vara nödvändigt med vare sig tillämpningsföreskrifter till lotteriförordningen eller en översyn av densamma. Tillståndsmyndigheterna har nämligen möjlighet att vägra tillstånd i de fall, där sådan verksamhet upptäckes före tillståndsmeddelandet. Därest förhållandet inte upptäckes förrän efter tillståndsmeddelandet, kan åtal väckas för överträdelse av lotteriförordningen. För att underlätta övervakandet av lotterierna har tillståndsmyndigheterna möjlighet att jämlikt 4 § lotteriförordningen utfärda särskilda kontroll- och ordningsföreskrifter. Dessa bör anpassas så att verksamhet av förevarande slag effektivt kan uppsåras och förhindras. När lotteriförordningen sålunda redan lämnar möjlighet att motverka det i motionerna påtalade missförhållandet, anser utskottet icke av denna anledning nödvändigt med åtgärder av det slag motionärerna föreslagit. Utskottet vill även understryka att tillståndsmyndigheterna, såsom framgår av remissvaren, har uppmärksamheten riktad på spörsmålet. Styrelsen för Föreningen Sveriges landsfiskaler har bland annat för avsikt att genom skrivelser till samtliga medlemmar lämna vissa anvisningar för att stävja verksamhet av nämnt slag.

I ärendet har icke heller framkommit några vägande skäl för att överse lotteribestämmelserna på den grund att bristande enhetlighet föreligger vid tillståndsgivningen. Föreningen Sveriges landsfiskaler har förklarat att enhetligheten åtminstone beträffande landsfiskalernas tillståndsgivning torde vara ganska stor, beroende bland annat på att landsfiskalerna vid meddelande av tillstånd eller föreskrifter i stor utsträckning begagnar sig av blanketter av visst standardutseende. Det är för utskottet bekant att jämväl andra tillståndsmyndigheter använder sig av dylika blanketter. Även med mycket detaljerade föreskrifter torde det för övrigt vara oundvikligt, att hänsynen till speciella lokala förhållanden måste medföra att tillämpningen inte kan bli helt överensstämmande i hela landet.

Vad slutligen gäller frågan om roulettspelet vill utskottet erinra om att äventyrliga former av sådant spel icke är tillåtna. Andra former av roulettspel har myndigheterna därjämte möjlighet att förbjuda i lokaler, där utskänkning äger rum, en möjlighet som överståthållarämbetet och en del länsstyrelser använt sig av. Behov av ytterligare inskränkningar i rätten att bedriva roulettspel torde icke föreligga. Icke heller synes det enligt utskottets mening för närvarande påkallat med lagbestämmelser för att reglera olika former av roulettspel. Detta får i stället överlämnas åt rättstillämpningen.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att förevarande motioner,

1) I: 160 och II: 249 samt

2) I: 371 och II: 425,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 april 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel Svensson, fru Carlqvist, fröken Nordström, herrar Lars Larsson, Eric Carlsson*, Kaijser och Nyman;

från andra kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Rimmerfors, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Jönsson i Ingemarsgården*, Gustavsson i Alvesta och Hamilton*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.